

บทความวิจัย

เรื่อง

สี่ป็นรกในเขมร : ภาพสะท้อนวิถีชีวิตและתררסנהของคณญี่ปุ่นในยุคเขมรแดง

โดย

นายอดิศร เลิศฤทธิ

รหัสนักศึกษา 05520668

เสนอ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุบล เทศทอง

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450 460 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2555

รายวิชา ๔๕๐ ๔๖๐ การศึกษาเอกเทศ

ชื่อเรื่อง	สี่ปีนรกในเขมร : ภาพสะท้อนวิถีชีวิตและทรศนะของชนญี่ปุ่นในยุคเขมรแดง	
ชื่อผู้วิจัย	นายอดิศร เดชะฤทธิ์	รหัสนักศึกษา ๐๕๕๒๐๖๖๘
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุบล เทศทอง	
ปีการศึกษา	๒๕๕๕	
คำสำคัญ	ประเทศกัมพูชา เขมรแดง วิถีชีวิตคนเขมร	

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหนังสือสารคดีเรื่อง สี่ปีนรกในเขมร เขียนโดย นาสี โกะ นะอิโตะ แปลโดย ศุสดี นาวาวิจิต ผู้ศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาหรือข้อเท็จจริงวิถีชีวิตของคนเขมรและคนญี่ปุ่น(ยาสี โกะ นะอิโตะ) ในช่วงการปกครองของเขมรแดง รวมทั้งศึกษาเนื้อหาด้านทรศนะอีกด้วย

ผลการศึกษาพบว่าเนื้อหาหรือข้อเท็จจริงด้านวิถีชีวิตของคนเขมรและคนญี่ปุ่น(ยาสี โกะ นะอิโตะ) ได้แก่ ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน ความเจ็บป่วยและการรักษา นโยบายการปกครองของเขมรแดง และเนื้อหา ด้านทรศนะ ได้แก่ ทรศนะของยาสี โกะต่อคนเขมร ทรศนะของคนเขมรต่อคนญี่ปุ่น และทรศนะของ ยาสี โกะต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

บทนำ

ประเทศกัมพูชา หรือประเทศเขมร มีชื่ออย่างเป็นทางการว่า พระราชอาณาจักรกัมพูชา ตั้งอยู่ในส่วนใต้ของคาบสมุทรอินโดจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีประชากรประมาณ ๑๕.๒ ล้านคน(พรณงาม เก้าธรรมสาร, 2546:10) ชาวกัมพูชานับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาทเป็นศาสนาประจำชาติ เมืองหลวงของกัมพูชา คือ กรุงพนมเปญ ซึ่งเป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุดและถือเป็นเมืองอู่ข้าวอู่น้ำของประเทศกัมพูชา ในอดีตประเทศกัมพูชาต้องประสบกับเหตุการณ์สำคัญสองครั้งที่ทำให้ประเทศกัมพูชาเกิด การเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก ได้แก่ การล่าอาณานิคมอินโดจีนของฝรั่งเศส ในปี ค.ศ.๑๙๐๖(พรณงาม เก้าธรรมสาร , 2546:214) ฝรั่งเศสขยายอิทธิพลเข้าปกครองกัมพูชาเป็นเวลากว่า ๕๐ ปี ทำให้วิถีชีวิตของชาวกัมพูชาเปลี่ยนแปลงกลายเป็นแบบตะวันตกมากขึ้นจนกระทั่งในปี ค.ศ.๑๙๗๐(พรณงาม เก้าธรรมสาร , 2546:219) มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองภายใต้ฝรั่งเศสเพื่อให้กัมพูชาเป็นส่วนหนึ่งของระบบ อปปกครองอาณานิคมอินโดจีน

ในปี ค.ศ.๑๙๗๕ ประเทศกัมพูชา เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองครั้งใหญ่ มีกลุ่มที่เรียกตนเองว่า “เขมรแดง” โดยมี พอล พต เป็นผู้นำฝ่ายคอมมิวนิสต์ ต้องการปฏิวัติให้ประเทศกัมพูชามีความเท่าเทียมกันทั่วทั้งประเทศ จนทำให้เกิดการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงพนมเปญและเมืองบริเวณโดยรอบ จากที่เคยใช้ชีวิตอย่างหรูหรา ฟุ่มเฟือย ถูกสั่งให้อพยพไปทำงาน ในชนบทเคียงป่าเคียงไหล่กับชาวไร่ชาวนา และประชาชนทั่วไป (พรณงาม เก้าธรรมสาร , 2546:10) ในความพยายามอย่างเร่งรีบเพื่อมุ่งพัฒนาสังคมในอุดมคตินี้เอง ทำให้ประเทศกัมพูชา เสื่อมโทรมลง ผู้คนยากจน หวาดกลัวภัยสงคราม และชาวกัมพูชากว่าล้านคน หรือประชาชนหนึ่งในเจ็ดต้องเสียชีวิตเพราะทำงานหนัก ขาดแคลนอาหาร เจ็บไข้แล้วไม่ได้รับการรักษาอย่างถูกต้อง และถูกสังหารชีวิตเป็นจำนวนมาก (พรณงาม เก้าธรรมสาร , 2546:10) ไม่เพียงแต่คนเขมรเท่านั้นที่ได้รับความเดือดร้อนจากวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ยังมีชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศกัมพูชาในขณะนั้นก็ได้รับความเดือดร้อนไม่ต่างกับคนเขมรเช่นกัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. เพื่อศึกษาเนื้อหาหรือข้อเท็จจริงด้านวิถีชีวิตของคนเขมร และคนญี่ปุ่นในยุคเขมรแดง จากสารคดีเรื่อง สี่ปีนรกในเขมร
๒. เพื่อศึกษาทัศนคติต่างๆ จากสารคดีเรื่อง สี่ปีนรกในเขมร

ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาวิถีชีวิตของคนญี่ปุ่นและคนเขมรในยุคเขมรแดง จากหนังสือสารคดีเรื่อง ๔ปีนรกในเขมร
แปลโดย ผุสดี นาวาวิจิต พิมพ์ครั้งที่ ๑๑ เมื่อ กันยายน ๒๕๕๑ จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์ ฟ้าสี

ขั้นตอนการศึกษา

๑. ศึกษาหนังสือสารคดีเรื่อง 4ปีนรกในเขมร ในด้านทัศนะของคนญี่ปุ่นต่อคนเขมรและวิถีชีวิต
ของคนเขมร
๒. กำหนดความเป็นมาและความสำคัญ รวมถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขตการศึกษา และวิธีการศึกษา
๓. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหนังสือสารคดี เรื่องสี่ปีนรกใน
เขมร เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์
๔. สรุปการค้นคว้าหนังสือสารคดี เรื่อง สี่ปีนรกในเขมร และนำเสนอผลงาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้เข้าใจเกี่ยวกับทัศนะของคนญี่ปุ่น ต่อคนเขมร ที่ปรากฏในสารคดีเรื่อง 4ปีนรกในเขมร
๒. ทำให้เข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนเขมรในช่วงภายใต้การปกครองของเขมรแดง ที่ปรากฏใน
สารคดีเรื่อง 4ปีนรกในเขมร
๓. ทำให้เข้าใจเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อของคนเขมร ที่ปรากฏในสารคดีเรื่อง 4ปีนรกในเขมร

เนื้อเรื่องย่อ

ยาสีโกะ นะอิโตะ ผู้หญิงญี่ปุ่นตระกูลซามูไรได้แต่งงานกับคนเขมรเป็นคนแรกในประวัติศาสตร์ของเขมรที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ในครั้งนี้ สามีของเธอคือ โส ทั้นลัน เกิดในตระกูลผู้ดีเขมร สำเร็จการศึกษาจากประเทศฝรั่งเศส รับราชการในกระทรวงต่างประเทศ แล้วถูกส่งไปประจำการในประเทศญี่ปุ่น จึงทำให้ทั้งคู่ได้พบและแต่งงานกัน จากนั้น โส ทั้นลัน และยาสีโกะ ต้องย้ายกลับมาอยู่ที่กรุงเทพมหานครขณะนั้นพนมเปญเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ สงบ และน่าอยู่เวลาต่อมาก็ย้ายไปอยู่ที่ไซ่ง่อน ๓ ปี และไปอยู่ที่กรุงมอสโคว์อีก ๔ ปีจนกระทั่ง ปี ค.ศ.๑๙๖๒ ก็ได้ย้ายกลับมายังประเทศเขมรอีกครั้ง สามีของเธอได้กลับไปประจำการกระทรวงต่างประเทศ ในกรุงเทพมหานคร ประเทศที่เคยสงบ และน่าอยู่กลับกลายเป็นประเทศที่มีแต่ความวุ่นวาย จากอิทธิทธิของพวกเขมรแดง ยาสีโกะและครอบครัวต้องอพยพไปอยู่ตามชนบทจากคนที่เคยมีชีวิตสุขสบาย ต้องอยู่อย่างยากลำบาก เพราะต้องทำงานหนักเพื่อแลกกับอาหารในการดำรงชีวิตในแต่ละวัน ต้องต่อสู้เพื่อตนเอง และคนที่รักเพื่อให้รอดชีวิต แต่ในที่สุดสามีและลูก ๆ ของเธอก็ต้องจากเธอไปที่ละคน ๆ เธอพยายามถ่ายทอดเรื่องราวตลอดระยะเวลา ๔ ปี ตั้งแต่ ค.ศ.๑๙๖๕- ค.ศ.๑๙๖๙ โดยการจดบันทึกเกี่ยวกับผู้คน ชีวิตความเป็นอยู่ ความคิด ความเชื่อที่สะท้อนความเป็นจริงของเหตุการณ์ในยุคเขมรแดง โดยผ่านทัศนะของยาสีโกะ โดยเธอหวังว่าวันหนึ่งบันทึกนี้จะเป็นสิ่ง ที่มีค่าในประวัติศาสตร์ และจะเป็นสิ่งตีพิมพ์ที่มีประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจเรียนรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ ประวัติศาสตร์ ณ ช่วงเวลานั้น

ผลการศึกษา

เนื้อหาที่เป็นความรู้หรือความจริง

สารคดีเป็นเรื่องที่เขียนขึ้นจากเรื่องจริงที่ผู้แต่งได้ประสบกับเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ไม่ใช่เรื่องที่แต่งขึ้นจากการจินตนาการ โดยสารคดีที่ดีควรจะเป็นเรื่องที่มีเนื้อหาให้ความรู้แก่ผู้อ่านตลอดจนทำให้ผู้อ่านสามารถนำไปวิเคราะห์ต่อไปได้ และเรื่องส่วนใหญ่ควรจะเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะป็นเหตุการณ์ในอดีตหรือเหตุการณ์ในปัจจุบัน

สารคดีเรื่อง สี่ปีนรกในเขมร ได้สะท้อนให้เห็นถึงการปกครองของประเทศเขมรในยุคเขมรแดงซึ่งเป็นการปกครองที่ผิดพลาด จนทำให้ประชาชนเกิดความเดือนร้อน และได้รับความทุกข์ยากลำบาก เนื่องจากต้องทำงานอย่างหนักตามคำสั่งหรือนโยบายของพวกเขมรแดง แต่สิ่งที่ได้ตอบแทนจากการทำงานอย่างหนักคืออาหารซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการในการดำรงชีวิตให้อยู่รอดนั้นมิใช่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน จนทำให้ชาวเขมรต้องอดอยาก ขาดอาหาร เจ็บป่วยและเสียชีวิตในที่สุด อีกทั้งคนจำนวนมากถูกสังหารทั้งที่ไม่มีความผิด เช่น คนที่มีการศึกษา คนที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อให้ทุกคนในประเทศมี ความเท่าเทียมกัน คือเป็นคน รากหญ้า ชีวิตของคนเขมร และชาวต่างชาติ

ในตอนนั้นไม่มีความแน่นอน เพราะต้องถูกส่งอพยพไปอยู่ที่อื่นตามชนบทที่ไกลออกไปจากกรุงพนมเปญ อยู่เรื่อย ๆ ทำให้เห็นถึงสภาพวิถีชีวิตในสภาวะของสงครามได้อย่างชัดเจน

ผู้เขียนได้นำเสนอเรื่องราวในอดีตของประเทศเขมรในช่วงเหตุการณ์เขมรแดงที่ปรากฏในสารคดี เรื่องสี่ปีนรกในเขมร เขียนโดยผู้หญิงชาวญี่ปุ่น ยาสึโกะ นะอิโตะ และแปลโดย ผุสดี นาวาวิจิตร โดยผู้ศึกษา ได้แบ่งเนื้อหาหรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับวิถี ชีวิตหรือสภาพความเป็นอยู่ของ ผู้คนในช่วงเหตุการณ์เขมรแดง ออกเป็น ๕ ประเด็นดังนี้

๑. ที่อยู่อาศัย

ชาวเขมรมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ดังนั้นบ้านเรือนปกติทั่วไปของคนชนบท ครัวบ้านหรือโครงบ้านจะสร้างจากไม้ที่หาได้ในป่า มีการยกใต้ถุนให้สูงเพื่อให้บ้านมีอากาศเย็นสบาย มุงหลังคาด้วยใบตาลที่ผูกมัดเป็นตับ ๆ แต่ในภาวะของสงครามทำให้ประชาชนเกิดความลำบาก บางคนไม่มีที่อยู่ และการสร้างบ้านที่ถาวรเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น เพราะต้องอพยพอยู่เรื่อย ๆ ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง การสร้างบ้านจึงเป็นไปในรูปของที่พักพิงชั่วคราว อย่างกระท่อ ม อีกทั้ง คนที่มาจากในเมือง ไม่สามารถสร้างบ้านแบบชาวบ้านในชนบทได้ จึงเลือกวิธีการสร้างที่ง่าย ๆ ให้พอเป็นที่อาศัยได้ ดังตัวอย่างการสร้างบ้านของครอบครัวยาสึโกะ

เมื่อเราขึ้นโครงบ้านและชิงผ้าใบจนเสร็จ โยโกะกับลูก ๆ ก็มาขออยู่ด้วย เมื่อฉันอนุญาต ลิมก็ตามมาอีกคนหนึ่ง แต่สามีของฉันทำหน้าที่ดูบอกว่า

“รู้จักพึ่งตัวเองเสียบ้างสิ โยโกะกับลูก ๆ ของแกก็ไม่อยากอยู่กับแกแล้ว เขาจากบ้านจากเมืองมาหวังจะพึ่งแก แล้วต้องลำบากด้วยกันอย่างนี้ แลวัน ๆ แกก็ไม่ได้ช่วยอะไรเลย ได้แต่ทะเลาะกับคนโน้น รบกับคนนี่ ---กลับไปคิดให้ดี ๆ ว่า แกควรจะทำด้วยใจ”

ลิมซึ่งแค่จะสร้างที่อยู่ก็ไม่เป็น ไม่สามารถอยู่คนเดียวได้ พยายามจะแก้ตัว พูดเสียงอ่อนลง

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๕๘)

การสร้างบ้านของชาวเขมร ที่อพยพ จะมีการยกใต้ถุนขึ้นสูง เพื่อให้ ภายในบ้านไม่ร้อน อากาศถ่ายเทได้ดี โดยหลังคาจะใช้ใบตาลมัดรวมกันเป็นตับ ผูกด้วยเชือกที่ทำจากก้านใบตาล ดังตัวอย่าง

พวกทหารมาเร่งให้สร้างบ้าน เราต้องสร้างบ้านเองเป็นครั้งแรกในชีวิต ค่อย ๆ ทำไปเรื่อย ๆ โดยสังเกตจากวิธีการของชาวบ้านคนอื่น เราสร้างบ้านที่มีใต้ถุนสูงเหมือนชาวบ้านไม่ได้ เพราะไม่รู้วิธี ก็เลยเอาก้อนหินวางเรียงเป็นฐาน แล้วปูกระดานไว้ข้างบน ปักเสาสี่มุม หลังคาใช้ฝ้ายบ้านใช้ใบตาลเย็บเป็นตับ ๆ

การขึ้นไปปีนตัดใบตาลบนต้นสูง 10 เมตร เป็นเรื่องยากมากทีเดียว เราเอาก้านของมันมา
ทำเป็นเชือก โดยผ่าและทาบให้มันม้วนแล้วจึงควั่น เอากระป๋องสังกะสีมาตัดเป็นชิ้นสามเหลี่ยม
เล็ก ๆ เจาะรู แล้วสอดเชือกที่ทำจากก้านใบตาลเข้าไปในรูนั้น ใช้เป็นเครื่องยึดใบ
ตาลให้เป็นดับ

กระท่อมหลังเล็ก ๆ นี้ จะต้องใช้ใบตาลประมาณ 100 ใบ ถ้าเพื่อซื้อที่เขาร้อยเป็นดับเสร็จ
เรียบร้อยแล้วด้วยใบตาล 5 ใบจะต้องแลกด้วยข้าวสาร 1 กระป๋องนม

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๖๑)

การอพยพจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง หากอพยพไป ในที่ไม่มีพื้นที่พอที่จะสามารถสร้างบ้านหรือ
กระท่อมหลังเล็ก ๆ ได้ ทางเราก็จะจัดหาที่อยู่ให้แก่ผู้อพยพ โดยการจัดสรรของทหาร ผู้อพยพไม่สามารถ
เลือกที่อยู่ได้ตามชอบใจ แต่เนื่องจากสถานที่ที่จัดหาให้ นั้น มีไม่มากและไม่ใหญ่พอที่จะรองรับผู้อพยพได้
ทั้งหมด เนื่องจากมีผู้อพยพเป็นจำนวนมาก วิธีการแก้ปัญหา ก็คือการจัดให้หลาย ๆ ครอบครัวอยู่รวมกัน
ในบ้านหลังเดียว ทำให้เกิดความอึดอัดและคับแคบทั้งสถานที่และใจคน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เมื่อวานนี้ เข้าไปอยู่ในบ้านร้างที่เจ้าของอพยพไปอยู่ที่อื่น บ้านหลังหนึ่งอยู่กันมากถึงสิบ
ครอบครัว ต้องปิดกวดหยากไข่ โยแมงมุม แล้วใช้ผ้าจิ้งแบ่งเขตกันเอง ใครแย่งได้เร็วกว่าก็
เลือกที่ดี ๆ เอาไป ลมพัดตลอดฝาบานและพื้นบ้านเข้ามาได้ คนที่อยู่บ้านเดียวกับฉันล้วนแต่
พูดภาษาจีน ฉันเลยฟังไม่รู้เรื่อง เหมือนหลงเข้ามาอยู่ในเมืองจีนทีเดียว

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๒๔)

๒. อาหารการกิน

ตามปกติชาวเขมรนิยมกินข้าวเป็นอาหารหลัก และกินพืชและสัตว์ที่หาได้จากธรรมชาติ ในท้องถิ่น
นั้น ๆ หรือสัตว์เลี้ยง เช่น ปลา หมู เป็ด ไก่

ในสารคดีเรื่อง สี่ปีนรกในเขมร เป็นเหตุการณ์ในช่วงยุคสงคราม เขมรแดงที่ผู้คนต้องอพยพจาก
กรุงพนมเปญไปอยู่ตามชนบท อาหารที่กินกันจึงเป็นอาหารที่แตกต่างจากอาหารที่กินในเขมร บ้านเมืองสงบ
โดยคนเขมรได้รับอาหารจาก 2 แหล่ง คือ

๑.๑ อาหารที่ได้รับจากการปันส่วน

อาหารปันส่วนคือ อาหารที่ประชาชนเขมรได้รับจากทางการที่ได้จัดเตรียมไว้ให้ในแต่ละวัน อาหารที่ได้รับปันส่วนจากทางการนั้นก็มาจากผลผลิตที่ชาวเขมรช่วยกันปลูกตามคำสั่งของทหารเขมรแดง โดยอาหารที่ประชาชนได้รับนั้นมีจำนวนน้อยมาก ส่วนใหญ่แล้วจะไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน บางวันก็ไม่มีการปันส่วนของอาหาร ดังตัวอย่างต่อไปนี้ “อาหารที่ปันส่วนวันนี้ เป็นข้าวต้มได้ไม่เต็มถ้วยดี มีแต่น้ำ น่าจะเรียกว่าน้ำข้าวมากกว่า ทั้งตอนเช้าและตอนเย็นเหมือนกัน รวมเป็น 2 ถ้วย แม้จะได้กินอาหาร 2 มื้อ แต่ก็ยังรู้สึกไม่มีแรงอยู่นั่นเอง” (สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๒๐๑) และ

วันนี้อาหารลดปริมาณลงอีก และคงจะเป็นอย่างนี้ต่อไปเหลือข้าวเพียงคนละถ้วย แต่ฉันได้พิเศษถึง 3 ถ้วย คนอื่น ๆ ปันกันใหญ่ ---แต่จริง ๆ ไม่ให้กิน แต่จะให้ทำงานทุกคน โกรธที่โดนหลอกอยู่ตลอดเวลาว่า ชีวิตความเป็นอยู่จะดีขึ้น แต่ก็ไม่มีใครมีเรี่ยวแรงต่อต้าน คนเราถ้าท้องหิวก็ไม่อยากจะทำอะไร หรือแม้จะลุกขึ้นมาประท้วงอะไรสักอย่าง เพียงคิดก็รู้สึกปวดหัวแล้ว

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๕๕-๒๐๐)

เมื่อถึงเวลารับอาหารปันส่วน ในแต่ละมื้อ จะมีสัญญาณ จากทหารหรือหัวหน้าหมู่บ้าน ให้คนไปรับอาหาร โดยการเคาะแผ่นเหล็ก ดังตัวอย่าง “มีเสียงเคาะแผ่นเหล็กเป็นสัญญาณบอกให้ทุกคนไปรวมตัวกันที่โรงครัวเมื่อถึงเวลากินข้าว กินข้าวเสร็จแล้วก็ต้องไปทำงานต่อ” (สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๕๕)

๑.๒ อาหารที่หาจากธรรมชาติ

เนื่องจากในช่วงเหตุการณ์เขมรแดงทำให้ประชาชนชาวเขมรเกิดความยากลำบาก อาหารที่ได้รับจากการปันส่วนไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ดังนั้นชาวเขมรจึงต้องหาอาหารจากธรรมชาติเท่าที่พอจะหาได้ แต่เนื่องจากประเทศกัมพูชา เป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ จึงทำให้การหาอาหารจากธรรมชาติไม่ใช่เรื่องยาก อาหารที่ได้จากธรรมชาติ เช่น

ปลา

ปลาเป็นสัตว์น้ำที่คนเขมรสามารถหากินได้ง่าย เนื่องจากประเทศเขมรมีแม่น้ำลำคลองมาก ปลาที่หามาได้ นอกจากจะนำมาต้ม ทอด หรือย่างแล้วก็จะนิยมนำมาทำเป็นปลาตากแห้ง หรือดองเกลือ ดังตัวอย่าง “ที่นี่มีฟาร์มเลี้ยงปลา พวกเราจับปลาและเก็บมะม่วงกันตามชอบใจ เพราะไม่มี คนเฝ้า เราเอาปลามาตากแห้งสำหรับเป็นเสบียง ” และ “วันนี้มีคนเอาของมาให้มากมาย ตั้งแต่เช้า อิเรนเอาปลามาให้

ป่าข้างบ้านเอาปลาตัวเล็ก ๆ มาให้หน่อยหนึ่ง คนจีนให้ปลาดองเกลือกับปลาสด ” (สี่ปีนรกในเขมร , ๒๕๕๑:๔๒,๕๔)

ปู

ปูเป็นสัตว์น้ำอีกชนิดหนึ่งที่หาได้ง่ายในชนบทของเขมรชาวเขมรนิยมนำมาประกอบอาหารกินกัน เช่นนำมาเผากิน ซึ่งตามชนบทมีแหล่งน้ำมากมาย ปูจึงหาได้ไม่ยาก ดังตัวอย่าง “โทนี่ไปจับปูน้ำจืดมาเผากิน เราเอาปลาตัวเล็ก ๆ ที่จับได้จากหนองน้ำ จำนวน 6 ตัว แลกกับข้าวสาร 1 กระจบอง” (สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๖๒)

หอย

นอกจากสัตว์น้ำเช่น ปลาและปูแล้ว หอยก็เป็นสัตว์น้ำอีกชนิดหนึ่งที่ชาวบ้านสามารถหาได้ง่าย คนเขมรนิยมนำมาทำเป็นอาหาร โดยการนำมาแกง หรือผัด ดังตัวอย่าง “อาหารไม่พอ ฉันเอาเปลือกกระจบองของฉันกับฝ้านึ่งของดีนี่ไปแลกข้าวสารมาได้ 25 กระจบองนม ของที่จะเอาไปแลกเริ่มนึ่งลง โทนี่เดินตากฝนออกไปขุดหาหอยมาแกง ” ...“ไม่มีการปันส่วนข้าวสารตั้งแต่เมื่อวาน เราเก็บหอยตากมากิน همینดิน ไม่อร่อยเลย” และ “วันนี้ฉันผัดหอยโข่งกับหน่อไม้ เอาผงชูรสไปแลกเกลือเพื่อเอาเกลือมาทำปลาอย่าง ทุกคนดีใจมากที่ได้กินปลาอย่าง” (สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๕๓,๖๒,๖๔)

หนุณา

เนื่องจากประเทศเขมรเป็นประเทศเกษตรกรรม ดังนั้นคนเขมรโดยเฉพาะคนต่างจังหวัดจึงสามารถหาหนุณาได้ง่ายตามไร่นา ดังตัวอย่าง “วันนี้ได้กินหนุณา อร่อยดี หนุณาตัวใหญ่ลำตัวยาว 30 เซนติเมตร ดูสะอาดกว่าที่คิดเพราะมันกินแต่หญ้ากับผลไม้ ขนนุ่มเหมือนขนมปัง เนื้อดีมันก็เหมือนเนื้อไก่” (สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๖๑)

มดแดง

ชาวเขมร โดยเฉพาะคนที่อยู่ในชนบทนิยมเก็บรังมดแดงมาทำเป็นอาหาร โดยการนำมาย่ำคล้ายกับย่ำไข่มดแดงของคนอีสานในประเทศไทย ดังตัวอย่าง “อูมห์เก็บรังมดแดงมาทำอาหาร แซ่ซ่าเกลือ ทั้งรังให้มันตายเสียก่อน แล้วจึงย่ำกับแดงกว่า มีไข่มดอยู่ด้วย เป็นอาหารที่วิเศษทีเดียว ” (สี่ปีนรกในเขมร , ๒๕๕๑:๑๓๑)

กบ

กบ เป็นสัตว์ที่หาได้ง่ายเหมือนกับ ปู ปลา หอยที่อยู่ในหนองน้ำของเขมรในชนบท ชาวเขมร นิยมนำมาย่าง หรือแกงเป็นอาหาร ดังตัวอย่าง “สามีของป้าไซให้กบมา 3 ตัวฉันย่างกบกินตอนกลางวัน ตัวหนึ่ง อีก 2 ตัวเล็ก ๆ ทำแกงกินตอนกลางคืน” (สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๒๕)

อาหารที่ได้จากธรรมชาติบางอย่างเป็นสิ่งที่คุณเขมรโดยปกตินำมากินเป็นอาหาร เช่น ปลา กบ ปู แต่อาหารบางอย่าง คนเขมร ไม่ได้กินในยามปกติ หรือแม้แต่คนไทยก็ไม่นิยมนำมาทำเป็นอาหาร เช่น สุนัข ตะกวด กระจง แมงป่อง ดังต่อไปนี้

แมงป่อง

แมงป่องเป็นสัตว์ เลื้อยคลาน ที่มีพิษ โดยปกติแล้วคนทั่วไปจะไม่นิยมนำมาทำเป็นอาหาร แต่ในสถานะที่ลำบากไม่สามารถเลือกกินอะไรได้มาก คนเขมรก็นำมาทำเป็นอาหาร ดังตอนที่ยาสี่โกะเจอ แมงป่อง “มีแมงป่องอยู่ใต้ก้อนหินและไม่ค่อย ๆ นากลัวมาก ชาวบ้านตัดหางมัน แล้วเอากลับไปทำอาหาร พวกเขาบอกว่าอร่อยเหมือนกุ้ง” (สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๗๑)

สุนัข

โดยปกติแล้วสุนัขถือเป็นสัตว์เลี้ยง ดังนั้นจึงไม่มีใครนำมาทำเป็นอาหาร แต่ในยามขาดแคลนอาหารสุนัขจึงกลายเป็นอาหารของชาวเขมร ดังตัวอย่าง

ฉัน ไปธุระให้หมอที่สถานพยาบาล ได้พบกับผู้ใหญ่บ้านเขาชวนว่า

“วันนี้เอาเนื้อหมามาทำเป็นอาหาร กินเป็นไหม”

เมื่อครั้งที่สามีของฉันไปรับราชการอยู่ที่เวียดนาม ฉันเคยเห็นร้านอาหารที่มีเนื้อหมาขาย และแกงหมาก็นับเป็นอาหารที่แพงที่สุด แต่ฉันไม่เคยลองกิน วันนี้เลยลองกินดู เพราะเขาบอกว่า กินแล้วทำให้ร่างกายอบอุ่น

เนื้อหมาอร่อยดี

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๐๑)

กระต่าย

กระต่ายเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม กินหญ้าและพืชผักเป็นอาหาร ดังนั้นคนเขมรจึงหากระต่ายได้ในป่า และนำมาทำเป็นอาหาร ดังตัวอย่าง “ฉันกลับจากทำงานมัดหญ้าแห้งหลังคา ฉันเดินไปหาผักหาหญ้ามามากิน จึงกลับบ้านช้า ป้าไซชวนไปกินข้าวที่บ้าน วันนี้ฉันได้กินเนื้อกระต่าย อร่อยจริง ๆ ” (สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๒๐)

ตะกวด

ตะกวดเป็นสัตว์เลี้ยงลูกที่อาศัยอยู่ตามกิ่งไม้ แต่หากินตามพื้นดิน มักอาศัยอยู่ตามป่าโปร่งมากกว่าป่าทึบ ดังนั้นคนเขมรจึงสามารถหาตะกวดเพื่อนำมาทำเป็นอาหารได้ตามป่าในชนบท ดังตัวอย่าง “วันนี้ ฉันไปกินใบหม่อน และกลับมาสาวไหม อาหารเช้าคือแกงตะกวด ” (สี่ปีนรกในเขมร , ๒๕๕๑:๑๘๖)

๓. ความเจ็บป่วยและการรักษา

ในภาวะของสงครามเช่นนี้ นอกจากจะทำให้ประชาชนเกิดความอดอยากและลำบาก เพราะประชาชนต้องทำงานอย่างหนักจากคำสั่งของพวกเขมรแดง จนทำให้ต้องล้มป่วย บางคนถึงขั้นเสียชีวิตจากการที่ต้องทำงานหนักมากเกินไป ดังนั้นยาและการรักษาโรคจึงเป็นสิ่งจำเป็น วิธีการรักษาส่วนใหญ่จะเป็นแบบแผนโบราณมากกว่า แผนปัจจุบัน เป็นเพราะส่วนผสมของยา แผนโบราณ หาได้ง่ายจากธรรมชาติ ในท้องถิ่นตามชนบท ส่วนยาแผนปัจจุบันมีอยู่น้อยมาก โดยผู้ศึกษาจะแบ่งตามลักษณะของโรคต่าง ๆ ดังนี้

๓.๑ อาการปวดต่างๆ

อาการปวดต่าง ๆ ของชาวเขมร และชาวต่างชาติที่นั่น ส่วนใหญ่เกิดมาจากการทำงานหนักมากเกินไป โดยเฉพาะคนที่มีอายุมาก ก็ยังจะทำให้เกิดโรคปวดต่าง ๆ ได้ง่าย เช่น อาการปวดตามร่างกาย ปวดหัว ปวดท้อง ชาวเขมรที่อยู่ตามชนบทก็มักจะมีวิธีการรักษาแบบพื้นบ้านโดยการใช้สมุนไพรที่หาได้จากธรรมชาตินำมาทำเป็นยารักษาคล้ายกับคนไทย

อาการปวดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปวดหัวตัวร้อน หรือปวดตามร่างกาย วิธีการรักษาของคนเขมรแบบแผนโบราณก็มักจะใช้ยาหม้อ น้ำมัน โดยการทำไปตามบริเวณที่มีอาการปวด หรือใช้วิธีการประคบคล้ายกับ

ของไทยที่ใช้สมุนไพรเป็น ยาในการรักษา ดังตัวอย่าง ตอนที่โทนี่ลูกชายของยาตีโกะไม่สบาย ยาตีโกะต้องการพาโทนี่ไปโรงพยาบาล แต่ไม่สามารถทำได้เพราะกฎของเขมรแดงห้าม ผู้อพยพเดินทางออกจากหมู่บ้าน ดังนั้นจึงต้องรักษาโดยการใช้น้ำมันนวด และการกินยาหม้อ ดังตัวอย่าง “ฉันพูดกับผู้ใหญ่บ้านว่าอยากพาโทนี่ไปโรงพยาบาล แต่เขาไม่ยอม บอกว่าไม่มีโรงพยาบาล และไม่มีใครได้รับอนุญาตให้เดินทางออกจากหมู่บ้านด้วย แต่ผู้ใหญ่บ้านก็ให้น้ำมันที่ทำจากสัตว์มาทา รวมทั้งยาหม้อด้วย ” (สี่ปีนรกในเขมร , ๒๕๕๑:๖๓-๖๔)

เมื่อยาตีโกะรู้สึกไม่สบาย ก็ต้องรักษาโดยใช้วิธีแบบชาวบ้าน โดยการใช้เหรียญชุคหลังแรง ๆ และทาน้ำมันหม่องเพื่อเป็นการลดไข้ ดังตัวอย่าง

รู้สึกร้อนเนื้อร้อนตัว ไม่ค่อยสบาย จึงไปสถานพยาบาลให้เขาเอาเหรียญที่ลบ
ขอบเรียบ ทาน้ำมันหม่อง แล้วกดบนหลัง ชูคแรง ๆ เพื่อให้เลือดลมไหลเวียนดีขึ้น แรงกด
และแรงชูคทำให้ผิวหนังบวมเป็นสีม่วง แต่ไข้ก็ลดลงอย่างน่าประหลาดใจ รู้สึกสบายขึ้น

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๐๕)

เมื่อยาตีโกะปวดท้อง คนเขมรก็จะใช้วิธีการประคบเพื่อบรรเทาอาการปวด ดังตัวอย่าง “หลังอาหารเย็น ปวดท้องมาก ฉันขอให้ไซช่วยประคบให้ วิธีประคบคือ เอาสำลีก้อนโตใส่ในหม้อดิน แล้วจุดไฟเผาสำลีพอหม้อร้อนก็เอามานาบที่ท้อง ทำให้รู้สึกสบาย” (สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๔๐)

นอกจากการรักษาอาการปวดต่าง ๆ ด้วยวิธีแผนโบราณแล้ว หากมียาแผนปัจจุบันก็สามารถใช้ในการรักษาอีกด้วย แต่เนื่องจากในสภาวะสงครามเช่นนี้ ยาแผนปัจจุบันนับว่าเป็นสิ่งที่หายาก และมีอยู่อย่างจำกัด แต่ก็ยังมีการรักษาแบบแผนปัจจุบันอยู่บ้างเช่น การให้ยาเม็ด การฉีดยา การให้น้ำเกลือ ดังตัวอย่าง

ฉันรู้สึกปวดท้อง ขอลาหยุดงานค่านาตั้งแต่ตอนบ่าย มีหมอผู้หญิงมาถามที่บ้านว่า มีคนไข้
หรือ ฉันร้องไห้ รู้สึกเสียใจว่าหมอน่าจะมาเร็วกว่านี้

หมอให้ยาแก้ปวดไว้และปลอบใจว่า

“คุณจะได้กลับไปพนมเปญเร็ว ๆ นี้”

หมอให้น้ำเกลือโยโกะ และบอกว่าฉันว่า

“อาการหนัก”

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๗๗)

ตอนที่ยาสี่โกะป่วยเป็นมาเลเรียก็ใช้ยาควินินรักษา ทำให้ไข้ลดและมีอาการที่ดีขึ้น ดังตัวอย่าง

ตอนเย็นฉันรู้สึกไม่สบาย มีไข้สูง เพราะเป็นมาเลเรีย พอนอนหลับก็ฝันเห็นสามี มาบอกว่า มียาเหลืออยู่อีกเม็ด หนึ่ง ให้รีบกินเสีย ฉันกินดูในกระเป๋า เจอยาจริง ๆ หลังจากกินยาแล้ว ไข้ก็ลด ถึงแม้ว่าเขาจะตายไปแล้ว แต่ก็ยังคุ้มครองฉันอยู่

ภรรยาของหมอเอายาควินินมาให้สองเม็ด ฉันถามเธอว่า

“เห็นดักข้าวไปเยอะเมื่อเช้านี้ เอาไปแลกกับนานี้มาหรือเปล่า”

เธอตอบว่า

“อย่าไปคิดอะไรมากมาย พวกเราจิตใจที่จะเห็นพี่สาวสวยดี”

ฉันรู้สึกตื่นตันจนน้ำตาไหล

(สี่ปีในรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๐๐)

๓.๒ โรคฝี

ฝีเป็นโรคที่เกิดขึ้นได้ง่ายจากเชื้อแบคทีเรีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะของสงครามเช่น นี้ ชาวเขมรที่อาศัยอยู่ตามชนบท บางพื้นที่มีน้ำใช้อย่างจำกัด ดังนั้นการอาบน้ำจึงอาบได้ไม่บ่อยนัก อีกทั้ง ใส่เสื้อผ้าที่ไม่ค่อยสะอาด จึงทำให้เกิดการสะสมของเชื้อโรคจนเกิดเป็นฝี

การรักษาฝีตามแบบโบราณของชาวเขมร จะใช้ไฟหรือความร้อนช่วยบรรเทาอาการปวดฝิ ยาที่ใช้รักษาก็จะเป็นยาหม้อสำหรับไว้ต้มกิน ดังที่ยาสี่โกะเป็นฝี

ตลอดเดือนที่ผ่านมา ฉันไม่มีเวลาเขียนบันทึกเลย สามีของฉันท้องเสีย และเป็นไข้มาเลเรีย ฉันเองก็มีอาการบวมที่ตาตุ่มข้างขวา ทำให้เดินไม่สะดวก หัวหน้ากลุ่มเอายาหม้อ มาให้ฉันต้มกิน มีหนองไหลออกมา และคันที่แผลจนทำอะไรไม่ได้ รำคาญมาก

(สี่ปีในรกในเขมร, ๒๕๕๑:๘๗)

กระดากและดินสอหมด ฉันไม่มีอะไรสำหรับเขียนบันทึกตั้ง 3 เดือนกว่า ฝิที่ขาอักเสบมาก เจ็บ ๆ คัน ๆ จนนอนไม่หลับ ไซตั้นขึ้นมาตอนดึก เพื่อก่อไฟให้ฉัน เธอบอกว่า ถ้าอากาศเย็นจะรู้สึกปวดฝิ ให้ฉันเข้าไปอยู่ใกล้ ๆ เตาไฟ จะรู้สึกอุ่นสบาย เธอช่างคิดถึงฉันเหลือเกิน

(สี่ปีในรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๔๑)

นอกจากการรักษาผีโดยแผนโบราณแล้ว ก็ยังมียาแผนปัจจุบันอย่างยาเพนนิซิลิน ที่ใช้ในการรักษาโรคผีอีกด้วย ดังตอนที่ยาสี่โกะเป็น ผี “มีผีขึ้นที่ก้น รู้สึกเจ็บ พอทายาของพวกเขมรก็ยิ่งลุกลามไปใหญ่ ฉันค้นเจอยาเพนนิซิลินซึ่งเหลืออยู่ในหลอด จึงเอามาทา” (สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๓๖)

๓.๒ โรคเกี่ยวกับตา

ในสภาวะของสงครามเป็นช่วงเวลาแห่งความยากลำบาก การอาบน้ำนั้นเป็นเรื่องที่บางครั้งไม่สามารถทำได้ เพราะมีน้ำใช้ไม่เพียงพอ จึงทำให้ผู้อพยพในช่วงนั้นไม่ค่อยได้อาบน้ำจนเกิดโรคต่าง ๆ ได้ง่าย หนึ่งในโรคนั้นคือ โรคเกี่ยวกับตาที่มาจากมือที่มีเชื้อโรคสกปรก การรักษาโรคเกี่ยวกับตาโดยวิธีแผนโบราณนั้นก็จะใช้น้ำนมในก รรักษา เพราะน้ำนมถือเป็นน้ำที่บริสุทธิ์ ดังตัวอย่าง “ฉันไปขอยาหยอดตาที่เรียก “น้ำนมเสือ” จากสถานพยาบาล น้ำนมเสือเป็นของหายากมาก” และ “สอนภาษาอังกฤษให้โฮกับกิมลั้ง กิมลั้งเอาขามาให้ ฉันเอาไปละลายน้ำกับน้ำนมที่ขอมมาจากแม่ลูกอ่อนคน หนึ่ง แล้วใช้หยอดตา ” (สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๘๔,๑๘๕)

๔. ความเชื่อ

ความเชื่อต่าง ๆ ของคนเขมรมาจากความเชื่อตามหลักศาสนาพราหมณ์ที่คนเขมรรับมาก่อนที่จะนับถือศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ความเชื่อตามแบบศาสนาพราหมณ์ เช่น การบวงสรวง การเสกเวทมนต์คาถา การทำนาขอนาคต และการสะเดาะเคราะห์ เป็นต้น (อุบล เทศทอง, ๒๕๔๘:๑๗๕) จากสารคดีเรื่องสี่ปีนรกในเขมรปรากฏความเชื่อดังนี้

๔.๑ ความเชื่อเรื่อง การทำนาย

ความเชื่อเรื่อง การทำนายของคนเขมรมีอิทธิพลมาจากการที่เคยนับถือศาสนาพราหมณ์ในอดีต จนปัจจุบันก็ยังคงมีความเชื่อในเรื่อง โชคลาง การทำนายนี้สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การดูลายมือ ปรากฏการณ์จากธรรมชาติ ความเชื่อนี้มีอยู่ทั่วไปในสังคมเขมร โดยเฉพาะในสังคมชนบท ในเหตุการณ์ ยุคเขมรแดง คนเขมรเชื่อว่าเป็นไปตามคำทำนายของพระในวัดที่อยู่กรุงพนมเปญที่ได้เคยทำนายไว้ ดังตัวอย่าง

สามิของฉันได้แต่ปลอบใจว่า มันเป็น โชคชะตา เขาเคยเล่าให้ฟังเกี่ยวกับคำทำนายของพระในวังที่พนมเปญว่า มีอีกาคาบผลไม้กลิ่นหอมมาจับกิ่ง ไม้อยู่ กาดวันนั้นตกใจ

อะไรสักอย่าง พอส่งเสียงร้อง ก็ทำให้ผลไม้หล่นลงมา ผลไม้นั้นเน่า น้ำสกปรกจากผลไม้
ไหลท่วมเมืองพนมเปญ และนี่เป็นเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2518

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๕๑)

คนเขมรนิยมการดูดวงจากลายมือ เห็นได้จากตามวัดต่าง ๆ ของเขมรในปัจจุบัน จะมีหมอดูลายมือนั่งดูดวงของคนที่มาทำบุญ ไหว้พระ จากสารคดีเรื่องสี่ปีนรกในเขมร เป็นการดูลายมือที่จะสามารถบอกอนาคตของยาสีโกะว่าจะได้กลับญี่ปุ่นเมื่อไหร่ ดังตัวอย่าง

โยโกะจับมือของฉันไป ปลายมือและบอกว่า เส้นฝ่ามือบอกกลางดี จะได้กลับญี่ปุ่นแน่ แม้จะไม่เร็วเท่านี้ ส่วนลายมือของเธอมีกากบาท อาจจะกลับไม่ได้ น่าแปลกที่เธอเชื่อโชคชะตา ทั้ง ๆ ที่นับถือศาสนาคริสต์ ฉันปลอบใจเธอว่า ลายมือเปลี่ยนได้ ไม่ต้องกลัวหรอก แต่เธอบอกว่า ลายมือของเธอมีกากบาทมากเกินไป

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๗๒)

จากกลับบ้านของอากา มีผู้หญิงที่ฉันไม่รู้จักเรียกฉันไปขอดูลายมือ บอกว่าจะได้กลับญี่ปุ่นเร็ว ๆ นี้ ถ้าไม่ใช่ภายในเดือนมีนาคม ก็คงเป็นเดือนกรกฎาคม และบอกว่า ปีนี้เป็นปีที่ดี สำหรับฉัน เสมือนฤดูดอกไม้บาน

เวลาไม่มีใครพูดอยู่ ะงนี้ แม้จะยังไม่เห็นความจริงใกล้เข้ามา แต่รู้สึกดีใจและมีกำลังใจมากขึ้น

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๑๓-๑๑๔)

นอกจากการทำนายโดยการดูลายมือแล้ว ยังมีการทำนายโชคชะตาราศีโดยวิธีการใช้มิดเจียนหมากเพื่อบอกทิศทางของอนาคตของยาสีโกะ ดังตัวอย่าง

แม่ของบุญศรี มาทำนายโชคชะตาราศีให้ฉัน เธอบอกว่าฉันจะได้กลับญี่ปุ่นภายในปีนี้ คำทำนายนั้นทำให้ฉันมีกำลังใจมากขึ้น

วิธีการทำนายของเธอคือ ผูกปลายมิดเจียนหมากทั้งสองข้างด้วยเส้นไหม วางเมล็ดข้าวไว้ที่ปลายมิดด้านหนึ่ง ให้ฉันใช้นิ้วมือแฉกของมิดเจียนหมากนั้น ินไว้เพื่อสังเกตว่า มิดจะหมุนเอียงไปด้านไหน หลังจากนั้นจะทำนาย ถ้าหากมีเคราะห์ร้ายก็ต้องเอาข้าวสารไปให้เธอ 1 กระป๋องนม เธอจะหยิบข้าวสารเพียงเม็ดเดียวจากกระป๋องนม แล้วคืนให้ 1 ใน 4 เพื่อนำมาหว่านเป็นการสะเดาะเคราะห์

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๖๕-๑๖๖)

๔.๒ ความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ

ชาวเขมรนับถือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในธรรมชาติเช่น พระอาทิตย์ พระจันทร์ ดวงดาว จึงเชื่อว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเป็นเรื่องเหนือธรรมชาติและสามารถบอกเหตุการณ์ในอนาคตได้ โดยเฉพาะเหตุการณ์ในยุคเขมรแดง คนเขมรจะคาดเดาเกี่ยวกับอนาคตของบ้านเมืองโดยดูจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ ดังตัวอย่าง

ฉันเห็นพระอาทิตย์ทรงกลด และเห็นแสงจันทร์เป็นกากบาท คนอื่นๆ ก็ได้เห็น เขาพูดกันว่า จะต้องมียะไรเกิดขึ้นแน่ ๆ มันอาจจะเป็นเพียงปรากฏการณ์ธรรมชาติ หรือเป็นกลางสังหรณ์อะไรสักอย่าง แต่ฉันคิดว่า ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น สถานการณ์คงไม่เลวร้ายไปกว่านี้อีกแล้ว

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๓๖)

เช้าวันนี้ มีคนเล่าลือกันไปทั่วว่า มีดาวหางชนกัน สงครามเป็นประกายสีม่วง ตอนแรกดาวดวงเล็กขณะ แต่ตอนหลังกลับกลายเป็นดาวดวงใหญ่ขณะ ฉันไม่รู้ว่ามันหมายความว่าอย่างไรหรือว่าดาวหางสองดวงจะโคจรสวนทางกันในขณะที่ท้องฟ้ามีคมองเห็นไม่ถนัด ทำให้ชาวบ้านคิดกันไปต่าง ๆ นานา

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๖๐)

๔.๓ ความเชื่อเรื่อง ผี วิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์

คนเขมรมีความเชื่อเรื่องอำนาจเร้นลับที่อยู่ในธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นความเชื่อประจำท้องถิ่น โดยจะเกรงกลัวและบูชาเทวดา ฟ้า ดิน น้ำ ลม ไฟ หินประหลาดต้นไม้ใหญ่ ภูเขา แม่น้ำ ภูตผีปิศาจ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์รวมทั้งอำนาจไสยศาสตร์ เวทมนต์ คาถา คำสวดสาบาน (อุบล เทศทอง ,๒๕๔๘ :๑๓๕) โดยคนเขมรมีความเชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรืออำนาจลึกลับนี้ว่า สามารถ ดลบันดาลให้มีความสุข ประสบความสำเร็จ หรือเกิดความทุกข์ เกิดเคราะห์กรรมได้ เมื่อมีความทุกข์หรือ โรคร้ายไข้เจ็บ ก็มักจะไปบนบานขอให้หาย โดยสัญญาว่าจะให้สิ่งต่าง ๆ เป็นการตอบแทน เมื่อโรคร้ายไข้เจ็บหายหรือได้รับผลสมความปรารถนา ก็ต้องนำสิ่งของไปถวายตาม ที่ได้สัญญาไว้(อุบล เทศทอง ,๒๕๔๘ :๑๘๕) ดังตัวอย่างต่อไปนี้ ในสารคดีเรื่อง สี่ปีนรกในเขมร มีความเชื่อเกี่ยวกับผี ตอนที่โทนี่ปีนต้นตาลแล้วตกลงมาจนได้รับบาดเจ็บ “โทนี่เป็นคนคล่องแคล่ว เขารู้ดีว่าถ้าไม่ขึ้นไปตัดใบตาลเองก็จะต้องเอาข้าวไปแลก

จึงรับอาสาไปตัดเอง มีความเชื่อกันว่า ถ้าขึ้นต้นไม้ระหว่างเที่ยงจนถึงบ่ายโมงจะถูกผีกระชากขา ” (สี่ปีนรก
ในเขมร, ๒๕๕๑:๖๓)

หลังจากที่ถูก ๆ ของยาสีโกะเสียชีวิตทีละคน ๆ รวมทั้งโคนที่ตกจากต้นตาลจนได้รับบาดเจ็บและ
เสียชีวิตในที่สุด ผู้ใหญ่บ้านจึงพาหมอไสยศาสตร์มาทำ พิธีกรรมเพื่อป้องกันไม่ให้คนในครอบครัวของ
ยาสีโกะมีคนเสียชีวิตอีก

ผู้ใหญ่บ้านพาหมอทางไสยศาสตร์มาที่บ้านเรา เขาบอกว่าให้เอาก้อนหินวางไว้ที่
หน้าบ้าน ลั่นเองไม่อยากคิดอะไรมาก และไม่คอยอยากพูดกับใครนาน ๆ ก็เลยทำตาม ตอน
หลังเมื่อถามสามีจึงได้รู้ว่า ก้อนหินที่วางไว้หน้าบ้านนั้นจะคอยป้องกันไม่ให้วิญญาณของคน
ตายมาพาคนที่เสียชีวิตอยู่ตามเขาไป

ตอนนี้บ้านของเราเหลือเพียง 2 คน สามีกับตัวฉันเท่านั้น

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๗๖)

การเกิดผีที่เท่าของยาสีโกะ ชาวบ้านคนเขมรมีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือเจ้าที่เจ้าทาง
ที่ยาสีโกะอาจจะทำอะไรบางอย่างที่ไม่ถูกต้องตามความเชื่อ ดังตัวอย่าง “ป่าที่อยู่ข้างบ้านบอกว่า ผีที่ตาตุ่ม
ของฉันคงจะเป็นเพราะถูกเจ้าที่เจ้าทาง ต้อง ไปปัดรังควานเสีย แกลอาสาไปเตรียมของเช่น ไห้ว แล้วก็เอาเสื่อ
ของฉันไปสองตัว เพื่อไปแลกของพวกนั้นมา” (สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๘๕)

๕. นโยบายการปกครอง ของเขมรแดง

ภายหลังจากการล้มเลิกระบบการปกครองแบบกษัตริย์ที่กัมพูชาใช้มากกว่าพันปี และก้าวเข้าสู่ระบบ
การปกครองแบบคอมมิวนิสต์ ทำให้สังคมเขมรในตอนนั้นเกิดความวุ่นวาย ดังนั้นพวกเขมรแดงจึงต้องออก
กฎข้อบังคับและนโยบายต่าง ๆ เพื่อควบคุมคนเขมรทั่วประเทศให้เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของตนเอง
หากมีใครไม่ปฏิบัติตามจะต้องถูกลงโทษหรือฆ่าทิ้งทั้งคนที่มีความผิดและคนที่ไม่มีความผิด นโยบายการ
ปกครองของเขมรแดงที่ปรากฏในสารคดีเรื่อง สี่ปีนรกในเขมรมีดังต่อไปนี้

๕.๑ ความเสมอภาค

การปกครองโดยมีแนวคิดที่ต้องการให้เกิด ความเสมอภาคหรือ ความเท่าเทียมกันทั่วทั้งประเทศนั้น ทำให้พวกเขมรแดงต้องทำลายทุกอย่างที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างสังคมใหม่เพื่อให้เกิดความเสมอภาค ดังตัวอย่าง

“ตอนนี้ บ้านที่อยู่อาศัยกัน หลังใหญ่เล็กไม่เสมอภาคกัน จะรื้อบ้านลงหมดในเร็ว ๆ นี้ แล้วแบ่งที่ดินให้สร้างขึ้นใหม่ จะมีขนาดเท่า ๆ กันหมด--- ยังมีคนขโมยหัวมันอยู่เรื่อย ๆ ถ้าจับได้จะต้องโดนประหารชีวิต--- มีคนอยากหนีไปฝั่งไทย แต่เดี๋ยวนี้เมืองไทยกลายเป็นสังคมนิยมไปแล้ว”

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๒๐๓)

๕.๒ ยกเลิกการใช้เงินและไม่ให้มีของมีค่าติดตัว

ความไม่เท่าเทียมกัน อันได้แก่ การศึกษา ฐานะ ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วประเทศนั้น จะต้องถูกทำลายลง ประชาชนต้องใช้ชีวิตอย่างสมณะ ไม่ ใช้ชีวิตหรูหราอย่างคนในเมืองพนมเปญ ดังนั้นเงินหรือสิ่งของมีค่าต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นและเป็นสิ่งต้องห้ามไม่ให้มีไว้อยู่กับตัว แต่สิ่งที่สามารถแทนเงินได้ก็คือสิ่งของต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พวกทหารฉีกธนบัตรทิ้ง เงินคงใช้ไม่ได้อีกต่อไปแล้ว

เมื่อ 2-3 วันก่อน ตอนที่เราไปซื้อข้าวจากชาวบ้าน เขาก็ไม่ยอมรับเงิน ขอเป็นนาฬิกา และกางเกงแทน

สามีภรรยาหนุ่มสาว กับลูกสองคน จมน้ำไปพร้อมกับรถ ได้ยินว่ามีถุงพลาสติกใส่เงินเป็นฟ่อน ๆ ลอยน้ำขึ้นมา

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๔๔-๔๗)

มีคนจีนจากหมู่บ้านอื่นเอากำไล่มือทองขามาทิ้งไว้ จะขอแลกกับไก่ 1 ตัว เขาบอกว่า อีก 3 วันจะมาเอาไก่ เรื่องแบบนี้ถือเป็นเรื่องอันตราย เพราะทหารไม่ยอมให้ใครมีสมบัติติดตัว คนมีสมบัติก็อยากได้ของกิน เพราะไม่มีอะไรจะกิน ส่วนคนไม่มีสมบัติก็อยากได้เก็บไว้ เพื่อว่าเมื่อสงครามสงบ ของมีค่าเหล่านั้นจะมีความจำเป็นในการดำรงชีพ

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๒๐๕)

๕.๓ ไม่เกี่ยวข้องกับสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศมหาอำนาจ ซึ่งเป็นประเทศระบบนายทุน ต้องการ ที่จะแสวงหากำไรจากต่างประเทศรวมทั้งประเทศเขมรด้วย ซึ่งการเติบโต ทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของเขมร ทำให้ผู้คนเกิดความเหลื่อมล้ำทางชนชั้น ประชาชนเห็นแก่ตัว สิ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งที่พวกเขมรแดงไม่ต้องการให้เกิดขึ้น ดังนั้นพวกเขมรแดงจึงกำจัดความเป็นอเมริกาออกจากประเทศเขมร และสั่งห้ามไม่ให้มีความสัมพันธ์กับอเมริกา เพราะอเมริกาเป็นอุปสรรคต่อการปฏิวัติประเทศเขมร ดังตัวอย่าง

เราเอากางเกงสีกาลิ เป้สนาม เปลนอน ผ้าห่ม และอาหารกระป๋อง ของอเมริกัน ไปถ่วงหินทิ้งในแม่น้ำ เพราะถ้านำติดตัวไปด้วย ทหารของพลพรรคอาจคิดว่า เรามีส่วนเกี่ยวข้องกับอเมริกันหรือทหารของลอนนอล หากพบสิ่งของเหล่านี้อยู่กับเรา สิ่งเดียวที่พวกเขาจะทำแก่เราก็คือ ฆ่าทิ้ง เท่านั้นเอง

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๔๕)

ระยะนี้มีเสียงเพลงปลุกใจของลัทธิคอมมิวนิสต์ดังมาจากลำโพงที่ติดอยู่ตามต้นไม้ทุกวัน เนื้อเพลงบอกว่า

“ให้ช่วยกันหักล้างทางพง ปลุกถั่ว ข้าวโพด”

“พวกนายทุนเหี้ยมยำคนจน ลอนนอลกับอเมริกันเหี้ยมยำประชาชน”

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๘๘)

๕.๔ ทุกคนต้องทำงาน

ประชาชนเขมรในช่วงเขมรแดงต้องทำงานอย่างหนักเพื่อสังคมโดยการทำอะไรทำนา ไม่เอาเบรียบ หรือเห็นแก่ตัว หากใครไม่ทำงานก็จะไม่ได้รับส่วนแบ่งอาหารในแต่ละวัน คนเขมรนั้นจะถูกกระตุ้นให้สร้างผลผลิตให้ได้มาก ๆ โดยไม่ให้สนใจเรื่องอื่น ๆ ที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าของประเทศ ดังตัวอย่าง

ในที่ประชุมของหมู่บ้านเมื่อวานนี้ มีการกำหนดกฎเกณฑ์การทำงานขึ้น หรือเกณฑ์แรงงานนั่นเอง

โทนี่กับตินี่ไปขอร้องกรรมการหมู่บ้านว่า พ่อแม่แก่แล้วทั้งสองคนจะทำงานแทน ฉันกับสามีจึงได้รับอนุญาตให้อยู่บ้านโดยไม่ต้องออกไปทำงาน

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๕๕-๕๖)

“อย่าเชื่อข่าวลือ อย่าเคลื่อนย้ายไปไหน ให้คิดว่าที่นี่เป็นบ้านจริง ๆ พยายาม
สร้างผลผลิต ถ้ามีเวลาจะมานั่งนึกถึงความหลังแล้วละก็ ขอให้เอาเวลาพวกนั้นไปปลูกผัก
เสียบ เราต้องก้าวต่อไปข้างหน้า ไม่ต้องหันกลับไปมองข้างหลัง อย่าเอาเวลาที่มืออยู่ไปพูดคุยกัน
โดยเปล่าประโยชน์ คนที่สร้างข่าวลือจะถูกจับ”

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๕๒)

๕.๕ การลักขโมยเป็นความผิดร้ายแรง

ผลผลิตต่าง ๆ ที่ทุกคนช่วยกันปลูกถือเป็นสิ่งที่มีค่ามากในช่วงเวลาของสงคราม เพราะ
ผลผลิตเหล่านั้นเป็นสิ่งที่นำมาเลี้ยงชีวิตของชาวเขมร ดังนั้นหากเกิดการลักขโมยผลผลิต ที่ช่วยกันสร้างจึง
ถือเป็นความผิดร้ายแรง จะต้องถูกลงโทษโดยการตัดมือ เช่นตอนที่โทนี่ขโมยข้าวโพด ดังตัวอย่าง

“วันนี้มีคนขโมยข้าวโพด เป็นเรื่องใหญ่ ขายหน้าหมู่บ้าน การขโมยมีโทษหนัก
ครั้งต่อไปถ้ามีการขโมยเกิดขึ้นอีก จะตัดมือขาทั้ง ไม่ให้คนอื่นเอาเยี่ยงอย่างอีกต่อไป
ต่อไปนี้ ห้ามออกห่างหมู่บ้านเกินร้อยเมตร และห้ามออกนอกบ้านห ลังหกโมงเย็น ไม่งั้น
ทหารอาจจะยิงทิ้ง เพราะนี่ถือว่าเป็นศัตรู”

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๖๖)

เนื้อหาด้านวรรณคดี

วรรณคดีด้านต่าง ๆ ในสารคดีเป็นส่วนที่จะทำให้สารคดีเล่มนั้น ๆ มีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น โดย
วรรณคดีของผู้เขียนแต่ละคนจะเป็นสิ่งที่สร้าง คุณค่าให้เกิดความ แตกต่างของหนังสือที่เขียนขึ้นใน
เรื่องเดียวกัน จากสารคดีเรื่อง สี่ปีนรกในเขมร ปรากฏวรรณคดีดังนี้

๑. วรรณคดีของยาสีโกะต่อคนเขมร

จากการศึกษาสารคดีเรื่องสี่ปีนรกในเขมร พบว่า ในสถานการณ์ของสงครามที่ไม่สงบแม้ว่า
ชาวเขมรต่างก็ต้องการที่จะมีชีวิตรอด แต่คนเขมรส่วนใหญ่ก็ยังมีความใจต่อชาวต่างชาติอย่างยาสีโกะ โดยการ
ให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ แม้ว่าจะมีคนเขมรบางคนไม่ให้ความช่วยเหลือ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงแบ่ง
วรรณคดีของยาสีโกะต่อคนเขมรดังนี้

๑.๑ ทรรศนะดีต่อคนเขมร

ในช่วงสงครามเหตุการณ์เขมรแดง คนเขมร มีน้ำใจต่อ ยาสีโกะ ทั้งๆที่ไม่ใช่คนเขมรด้วยกันเอง แต่ก็ยังมีคนเขมรที่ใจดีคอยให้ความช่วยเหลือทางด้านสิ่งของ เช่นอาหาร หรือข้าวของเครื่องใช้ หรือ การแสดงความมีน้ำใจโดยการให้กำลังใจ จึงทำให้ยาสีโกะมีความรู้สึกที่ดีต่อคนเขมร ยาสีโกะมีทรรศนะที่ดีต่อคนเขมร ดังต่อไปนี้

๑.๑.๑ คนเขมรให้ความช่วยเหลือ

คนเขมรให้ความช่วยเหลือยาสีโกะอยู่เสมอ โดยการ ช่วยยาสีโกะและครอบครัวของเธอสร้างบ้าน เพราะเนื่องจาก ครอบครัวของยาสีโกะ ไม่เคยสร้างบ้านเองมาก่อน ชาวบ้านจึงช่วยกันสร้างที่อยู่ให้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ “ทหารคนหนึ่งออกคำสั่งว่า “ให้ถางป่า แล้วก็สร้างบ้านกันอยู่ที่นี่ ” ฉันได้ยินคำสั่งนั้นถึงกับเข่าอ่อน ร้องไห้โฮออกมาทันที พวกคนที่มาด้วยกัน ช่วยปลอบใจฉัน บอกว่าจะช่วย ” และ “ทุกคนช่วยกันเอาใบไม้เย็บเป็นตับเพื่อมุงหลังคาให้เรา เพราะในที่ประชุมมีการบอกกล่าวฝากฝังว่า ให้ช่วยกันสร้างบ้านให้ผู้หญิงญี่ปุ่นให้เร็วที่สุด” (สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๗๖,๕๕)

เนื่องจากยาสีโกะเป็นชาวต่างชาติ จึงทำให้ คนเขมรสนใจและให้ความช่วยเหลือเธอมากกว่าคนอื่น ๆ เช่นตอนที่ผู้หญิงบ้านช่วยประสานเรื่องการส่งตัวเธอกลับประเทศญี่ปุ่น “ผู้หญิงบ้านมาพบ บอกว่าจะแบ่งส่วนอาหารให้เท่ากับสองครอบครัว แต่เรื่องการเดินทางกลับประเทศญี่ปุ่นของฉันกับโยโกะนั้น ยังไม่สามารถติดต่อต่างประเทศได้ ให้รอไปอีกหน่อย ฉันรู้สึกว่าเขาเป็นคนดีเหลือเกิน ” (สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๕๗)

คนเขมรคอยดูแลยาสีโกะเป็นอย่างดีหลังจากที่สามีและลูก ๆ ของยาสีโกะเสียชีวิตไปหมดแล้ว คนเขมรก็ได้ชวนเธอมาอยู่ด้วย และคอยดูแลเธอในยามเจ็บป่วยเสมือนเป็นญาติคนหนึ่ง ดังตัวอย่าง

ภรรยาของหมอเอาขากวีนินมาให้สองเม็ด ฉันถามเธอว่า “เห็นดักข้าวไปเยอะ
เมื่อเช้านี้ เอาไปแลกกับขานี้มาหรือเปล่า”

เธอตอบว่า “อย่าไปคิดอะไรมากมาย พวกเราจิตใจที่จะได้เห็นพี่สาวสบายดี ” ฉัน
รู้สึกดีจนน้ำตาไหล

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๐๐)

กระดาษและดินสอหมด ฉันไม่มีอะไรสำหรับเขียนบันทึกตั้ง 3 เดือนกว่าฝึที่ขา
อักเสบมาก เจ็บๆ คันๆ จนนอนไม่หลับ ไซ้ตื่นขึ้นมาตอนดึก เพื่อก่อไฟให้ฉัน เธอบอกว่า ถ้า
อากาศเย็น จะรู้สึกปวดฝึ ให้ฉันเข้าไปอยู่ใกล้ๆ เตาไฟ จะรู้สึกอุ่นสบาย เธอช่างดีต่อฉัน
เหลือเกิน

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๔๑)

๑.๑.๒ คนเขมรแบ่งปันอาหาร

คนเขมรส่วนใจจะมีน้ำใจต่อยาสีโกะ โดยการแบ่งปันอาหารให้ เพราะรู้ว่ายาสีโกะ
ไม่สามารถหาอาหารจากธรรมชาติเองได้ เพราะไม่คุ้นเคยกับชนบทจึงไม่รู้วิธีหาอาหารจากธรรมชาติ คนที่
รู้จักยาสีโกะจึงมักจะเอาอาหารมาแบ่งปันให้ และคอยดูแลยาสีโกะเป็นอย่างดี ดังตัวอย่าง

เราออกเดินทางตั้งแต่ตีสี่ ผู้ใหญ่บ้านช่วยพุงฉันขึ้นเกวียนแล้วแอบเอาขนมมา
ให้ กับปลาอีกตัวหนึ่ง บอกว่าให้ไปกินกลางทาง เราต้องออกเดินทางไปในทางทิศตรงข้าม
กับพนมเปญ (หมายถึงต้องเดินทางมุ่งหน้าสู่ชายแดนที่ติดต่อกับประเทศไทย : ผู้แปล)
ผู้ใหญ่บ้านใจดีกับเรามาก

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๘๐)

หมอที่สถานพยาบาลและภรรยาชวนฉันไปอยู่ด้วย เพราะเห็นว่าฉันอยู่คนเดียว
คงจะเหงา ฉันก็เลยไปอยู่กับเขา ไม่อยากกลับบ้านซึ่งไม่มีใครอยู่อีก

เมื่อไปถึงบ้าน หมอเอาไข่มาให้กิน เพราะรู้ว่าฉันไม่ได้กินข้าวมาตั้งแต่เมื่อวาน
ฉันโชคดีที่ได้พบคนดีอยู่เสมอ

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๘๘)

ตอนบ่าย แม่ของลินมาชวนไปบ้าน เธอบอกว่าพ่อของเธอเป็นเพื่อนกับสามี
ของฉัน จนถึงตอนเย็น ฉันได้กินขนมตะโป (ข้าวหยาบ) ที่บ้านของลิน พวกเขาชวนฉันไปอยู่
ด้วย และบอกว่า ฟรุ้งนี้จะทำถ้วยเตี๋ยเป็นอาหารกลางวัน ให้ฉันแวะมากินด้วยกัน

ครอบครัวนี้ใจดีต่อฉันมาก

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๐๘)

คนชื้อบุญ ซึ่งเป็นอาสาสมัครของหมู่บ้าน มาถามฉันว่าอยากกินอะไรบ้างหรือเปล่า บุญเป็นน้องเขยของไซ ในหมู่บ้านที่ไม่มีทหารประจำการอย่างนี้ พวกอาสาสมัครมีอำนาจหน้าที่หลายอย่าง

ฉันตอบไปว่าอยากกินข้าวโพด ไม่รู้เหมือนกันว่าทำไมถึงอยากกินข้าวโพด ทั้งๆที่ท้องเสียอย่างนี้ บุญรีบขี้จรรย์ขานไปที่ไร่ข้าวโพดอ่อนมาต้มให้ ฉันกิน 5 ผัก อร่อย เหลือเกิน ฉันกินคนเดียวหมด และรู้สึกตื่นต้นในความโอปอ้อมอริ มีน้ำใจของเขา

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๕๓)

๑.๑.๓ ให้กำลังใจ

นอกจากคนเขมรจะคอยให้ความช่วยเหลือต่างๆ แก่ยาตีโกะ เช่น แบ่งปันอาหาร สร้างที่อยู่ให้ คอยดูแลเมื่อยามเจ็บป่วย คนเขมรทุกคนที่ยาตีโกะรู้จักและไม่รู้จักก็ยังคงแสดงความเป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อยาตีโกะ โดยการให้กำลังใจแก่เธอ เพื่อเธอจะมีแรงสู้ต่อไปจนกว่าจะได้กลับประเทศญี่ปุ่น จนทำให้ยาตีโกะรู้สึกซาบซึ้งต่อชาวเขมรมาก ดังตัวอย่าง “คนรู้จักกันระหว่างทางเดินทางเข้ามาแสดงความยินดีกับเรา พวกเขาให้กำลังใจว่า ฉันจะได้กลับประเทศแน่ๆ และอย่าลืมพวกเขา ” และ “คนที่ไม่รู้จักมาเยี่ยมหลายคน บอกว่า ไปได้ขันท้าของฉันแล้วก็อยากมาเยี่ยมให้กำลังใจ ทุกคนช่างมีจิตใจดีเหลือเกิน ” (สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๘๖,๘๐)

๑.๒ ทรรคนะไม่ดีต่อคนเขมร

แม้ว่าคนเขมรส่วนใหญ่ที่ยาตีโกะรู้จักนั้นจะเป็นคนดีที่คอยดูแล และให้ความช่วยเหลือเธอมาโดยตลอด แต่ในภาวะของสงคราม ก็ไม่สามารถปฏิเสธความยากลำบากได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับคนพนมเปญที่ย้ายมาอยู่ในชนบท ต้องลำบากมากกว่าคนท้องถิ่นเพราะไม่คุ้นเคยกับความเป็นอยู่แบบชนบท และชาวบ้านตามชนบทก็มักจะเกลียดคนที่มาจากกรุงพนมเปญ เพราะมีเหตุผลว่าคนที่อยู่ในเมืองหลวงอย่างกรุงพนมเปญมีชี วิตที่หรูหรา และอยู่กันอย่างสุขสบาย ดังตัวอย่าง “การทำงานทำให้เหนื่อยมาก ชาวบ้านเกลียดใช้เรา เพราะเห็นว่าเราเป็นคนพนมเปญจึงให้ทำงานหนัก เขา มีเหตุผลว่า พวกเราสบายมานานแล้ว ” (สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๗๕)

เนื่องจากโดยปกติแล้วยาตีโกะเป็นคนที่มื่อธยาศัยดี มีน้ำใจ และรักความสงบไม่ทะเลาะกับใคร จึงทำให้บางครั้งถูกคนเขมรบางคนเกลียดและเอาเปรียบ เพราะคิดว่ายาตีโกะเป็นคนเงียบ ไม่มีปากมีเสียง ดังตัวอย่าง “หัวหน้ากลุ่มให้นำน้ำตาลทรายมาสองช้อนโต๊ะ บอกให้ไปใส่ยาให้สามี จะได้ช่วยให้

กินง่ายขึ้น แต่ขายป่าข้าง บ้านริบมาขอแบ่งไปเสียครึ่งหนึ่ง” และ “วันนี้แกล้งหยุดงาน พอได้หยุดสักวันแล้ว
อยากจะหยุดอีก แต่ถ้าอยู่บ้าน ขายอินก็มากวนอยู่เรื่อย ฉันตากผ้าไว้ แกก็แกล้งทำให้ผ้าของฉันตกจากราว
และเอาผ้าของตัวเองไปตากแทน” (สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๕๑,๑๑๗)

หลังจากที่สามีและลูก ๆ ของเธอเสียชีวิตไปหมดแล้วย้ายมาอยู่บ้านของหมอที่คอย
ช่วยเหลือยาสีโกะมาโดยตลอด แต่ภรรยาและลูกของหมอ ก็ปฏิบัติกับยาสีโกะแบบผู้อาศัยไม่ใช่ความรู้สึก
เหมือนคนในครอบครัว คือต้องการให้ยาสีโกะทำงานบ้านตอบแทนที่ให้ยาสีโกะมาอาศัยอยู่ด้วย ดังตัวอย่าง

ภรรยาของหมอเอาเสื้อผ้าที่มีกลิ่นเหม็นสาบของคน ช่างบ้าน วางกองไว้
ตรงหน้าฉัน แล้วบอกให้ช่วยปัดชุกให้ด้วย ฉันหยิบด้ายและเข็มขึ้นมาทำ เพราะ
รู้สึกเป็นหนี้บุญคุณอยู่

ฉันร้องไห้อีก ด้วยความรู้สึกซ้ำใจ

ญาติกระเทยขบฉันอยู่เรื่อยๆ พอฉันกลับมาจากอาบน้ำ เธอก็พูด
ทำนองว่า ไหน ๆ ออกไปอาบน้ำแล้ว ทำไมไม่ต้มน้ำมาใช้บ้าง เธอเอาขยะกองไว้
บนรองเท้าฉัน พอฉันสระบ๊อคออก เธอก็เอาไม้กวาดกวาดดินใส่อีก ฉันทำเป็นไม่รู้ไม่
ชี้ เพราะคิดว่าไม่มีประโยชน์ที่จะไปต่อล้อต่อเถียงกับเธอ

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๑๗)

๒. ทรศนะของคนเขมรต่อคนญี่ปุ่น

ในสารคดีเรื่อง สี่ปีนรกในเขมร นอกจากผู้เขียนคือ ยาสีโกะ นะอิโตะ ซึ่งเป็นชาวญี่ปุ่นจะแสดง
ทรศนะที่มีต่อชาวเขมรแล้ว ยังได้สะท้อนทรศนะของคนเขมรที่มีต่อคนญี่ปุ่นอีกด้วย

คนเขมรมีทรศนะที่ดีต่อคนญี่ปุ่น เพราะในสงครามโลกครั้งที่สอง แม้ว่าญี่ปุ่นจะเข้ามาตั้งฐานที่ พ
ในกัมพูชา แต่พวกทหารญี่ปุ่นก็ไม่ได้ทำให้คนเขมรรู้สึกว่าพวกเขาเดือดร้อน หรือลำบาก แต่ได้รับความมี
น้ำใจ และความช่วยเหลือจากทหารญี่ปุ่น ทำให้คนเขมรมีความรู้สึกที่ดีต่อคนญี่ปุ่น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คนเขมรส่วนใหญ่รู้สึกที่ดีต่อชาวญี่ปุ่น เขาพูดกันว่า ตอนสมั ย
สงครามโลกครั้งที่สอง ทหารญี่ปุ่นที่เข้ามาในเขมร ไม่ได้ทำให้ชาวเขมรรู้สึกเกลียด
ชัง ถ้าเผื่อคำบอกเล่าเหล่านั้นเป็นจริง ฉันก็ต้องขอบคุณทหารญี่ปุ่นในสมัยนั้นเป็น
อย่างมาก นอกเหนือจากนั้นคือ ประเทศกัมพูชาเป็นเมืองพุทธ คนยากจน ต่าง
ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แม้จะมีบางคนที่ไม่ได้เป็นเช่นนั้น

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๑๑๔)

๓. ทรศนะยาสีโอะต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

ยาสีโอะมีความเข้าใจต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้เป็นอย่างดี คือเข้าใจว่าการที่คนเราจะสามารถอยู่กับคนที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาตินั้น จะต้องปรับตัวเองให้สอดคล้องกับประเทศและผู้คนที่อยู่ในสังคมนั้น ๆ ให้ได้ เพื่อที่จะสามารถอยู่ในสังคมนั้น ๆ ได้อย่างเข้าใจ และมีความสุข ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำพังเพย “เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม ” นั้น ฉันยึดถือว่า เมื่อไปอยู่เมืองอื่น ถ้าฉันคิดว่าตัวเองเป็นคนญี่ปุ่น และวางตัวเป็นคนญี่ปุ่น ก็จะอยู่ยาก ฉันต้องพยายามใกล้ชิดกับคนทุกชั้น เป็นมิตรกับทุกคน และพยายามทำความเข้าใจพวกเขา แม้ตอนที่ฉันทำงานไม่ได้ ทุกคนก็ยังแบ่งอาหารให้ ปฏิบัติต่อฉันราวกับเป็นญาติของเขาคนหนึ่ง

(สี่ปีนรกในเขมร, ๒๕๕๑:๒๔๕)

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาสารคดีเรื่อง สี่ปีนรกในเขมร ทำให้เห็นถึงเนื้อหาที่สะท้อนเกี่ยวกับวิถีชีวิต ของคนเขมรและชาวต่างชาติที่ประสบกับเหตุการณ์ในยุตเขมรแดง ทั้งในด้านที่อยู่อาศัย อาหารการกิน ความเจ็บป่วยและการรักษา ความเชื่อ และนโยบายการปกครอง ของเขมรแดง ซึ่งเนื้อหาเหล่านี้ถูกหล่อหลอมเป็นความรู้ที่มีคุณค่าสำหรับผู้อ่าน นอกจากนี้ยังได้เห็นถึงทรศนะของคนญี่ปุ่นคือ ยาสึโกะ นะอิโตะ ที่มีต่อประเทศเขมรในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทรศนะของยาสึโกะต่อคนเขมร และทรศนะของการอยู่ร่วมกันในสังคม อีกทั้งยังมีทรศนะของคนเขมรที่มีต่อคนญี่ปุ่น ซึ่งเนื้อหาทั้งหมดนี้เป็นข้อมูลเชิงลึกเพราะเขียนขึ้นในระหว่าง การเกิดเหตุการณ์ ดังนั้นเนื้อหาจะสามารถเป็นส่วนเติมเต็มรายละเอียดเกี่ยวกับ เหตุการณ์สะท้อนใจของคนเขมร ในช่วงเขมรแดง ที่ในหนังสือประวัติศาสตร์ไม่ได้เขียน เพราะผู้เขียนเขียนจากประสบการณ์ที่ตนเองได้ประสบ สารคดีเรื่อง สี่ปีนรกในในเขมร จึงนับว่าเป็นหนังสือสารคดีที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้ผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับเหตุการณ์เขมรแดง

บรรณานุกรม

หนังสือ

กลม เข้มทอง . **ปฏิวัติโหดในกัมพูชา**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักงานหนังสือพิมพ์ชาติอริปไตยราย
สัปดาห์, 2527.

เจียน ชีรวิทย์ และสุ ฌัย ผาสุก . **กัมพูชา : ประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคงการเมืองและการ
ต่างประเทศ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และสถาบัน
เอเชียศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

เดวิด แซนด์เลอร์ . **ประวัติศาสตร์กัมพูชา**. แปลโดย พรรณงาม เก้าธรรมสาร และคณะ . พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

ชิบตี บัวคำศรี. **ชุดประวัติศาสตร์สำหรับประชาชน ประวัติศาสตร์กัมพูชา**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : ด้าน
สุทธาการพิมพ์, 2547.

ยาสีโกะ นะอิโตะ. **สี่ปีนรกในเขมร**. แปลโดย ผุสดี นาวาวิจิต. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : ฟ้าสี, 2551.

สุฌัย ผาสุก . **กัมพูชา : ประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคงการเมืองและการต่างประเทศ** . สถาบัน
เอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

สารนิพนธ์และวิทยานิพนธ์

ชาญชัย คงเพ็ชรธรรม . “การศึกษาวิเคราะห์กวีนิพนธ์เขมรที่เกี่ยวกับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์”. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาเขมร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.

พิกุล รุ่งศรีกนก. “การวิเคราะห์สารคดีเขาวงกตเรื่อง โศกไฟโอบข้าว และลมแล้วเริงระบำ”. สารนิพนธ์ปริญญา
อักษรศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการพัฒนาอาชีพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, 2554.

อุบล เทศทอง . “ภาษิตเขมร : วิถีชีวิตและโลกทัศน์ของชาวเขมร”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
บัณฑิตสาขาวิชาภาษาเขมร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.